

Քանի՞ գեղեցիկ էն գործք և խնամք առաքին

Նոյն ժամանակը իշխանը քիչ մը անհանգիստ ըլլալով՝ չորեքշաբթի մեծամեծները չկրցաւ ընդունիլ։ Եւստի 11ին արուեստից տեսարանը ու ճարտարութեան հանդէսը, որ պարանից գետնայարկ սրահին մէջ զետեղուած էր, պտղտեղու գնաց։ Եւստի 11ին արուեստից տեսարանը ու ճարտարութեան հանդէսը չկրցաւ ընդունիլ։

Ստորին Հռենոսի սուրհանդակը կրէ՝ թէ նոր պատուաւոր անձինք Սթրասպուր հասան։ Ինչպէս որ հինգշաբթի քաղաքին խորհրդատուները Հիւսիսէր սեպուհ Լատրիայ Փարիզ եղած գետնայարկ տեսարանը հարաւորեալ թուով կոմսը, Քարլուրիւհի մէջ Լատրիայի գործակալ Պ. Ֆլեօրիօ ընդունեցաւ։

Լատրիայ կայսեր եղբայր Ֆերաինան Սաբալիլին Յոլմեի արշիդուքսը երէկ իրիկուն ժամը 6ին Փարիզ հասաւ։

Կարելէն իշխանը զայն ընդունելու համար Սթրասպուրի երկաթուղոյն կայարանը եկաւ, և մինչև Սեն-Քլու պալատը ընկերացաւ անոր Պ. Հիւսիսէր Լատրիայ կայսեր գետնայարկ տեսարանը հարաւորեալ թուով կոմսը, Քարլուրիւհի մէջ Լատրիայի գործակալ Պ. Ֆլեօրիօ ընդունեցաւ։

Երեւոյսը Սեն-Քլուի պալատը հասած ատեն օրինաց աւագ տեսուչ Քամպուսերի գուրը ու մեծ արքունի սենեկատան Պասանօյի գուրը գրանդ առջև սանդուղին վրայ ընդունեցին զինքը։ Կարելէն կայսրն ալ մինչև սանդուղին գլուխը դարձնելով սրահը տարաւ զայն ուր որ կայսրուհին կրտսերն է։

Երեւոյսի ճամբորդութիւն տեսնել իրեն ընկերացան Սենտորֆ-Փոլիսի կոմս զօրապետը, Հատիք Պելա կոմսը, և ուրիշ երեւելի անձինք։

Պրուքսէն մայրի Յին կողմէն։ Շարք կրէ զօրապետը առանձին Նիգիլի թագուհւոյն կողմէն յանձնարարութեամբ մը առ Ղեքսանդր կայսր ուրբաթ Քալէնի Պրուքսէն հասաւ չորեք կառքով ու Պել Վիլ-բուստ պանդուխտ իջաւ։

Կոստանդնուպոլսի թղթակիցին՝ կիմացնէ մեղ Նիքիթանա Պելէ, թէ Նիքիթանա սկսած արտաքին կարգի և լիակատար իշխանութեամբ գետնայարկ Պելիզիայի թագուորին կողմանէ խորհուած, այս միջոցիս Կոստանդնուպոլսի է։

Իտալիայէն կրճանու ցանկէն ամուսն սկիզբները Երէկ սահմանադրական կառավարութեան հաստատուելուն 7երորդ տարեդարձին հանդէսը կատարուեցաւ։ Թագաւորը Քարլինանի իշխանին հետ մէկտեղ ձիով սուրբ Լուուաճաճնի եկեղեցին գնաց։ Իտալիայի ժողովուրդը ողջունեց թագաւորը ջերմեանդ ծափահարութեամբ։ Օտարալոյսը, պատգամաւորները, գետնայարկը և այլն այս կրօնական պաշտօնին գտնուեցան։

Եւստի, որ ամենայն մասամբ օգուտ մատուցանեն այս նորաշէն ուսումնարանի ձեւը յայտնաբերել և այնքան պիտանութիւն ունի, որչափ ճիշդ է իրենցիկ, և ո՞վ գիտէ՝ ի դարձեալ սորա նպատիկ պարձանս ոչ արտաքին հաստատութեան իւրոյ։

Տեսէք, այժմէն ահաւասիկ մանկունք ջանան ուսանել, ծնողք ուրախանան տեսնել, և սա ինքն այս ուսումնարան արդէն իրատեսիլ ձեւը յարուցանել առ յայտն երգեցողս և լիաբերան պատմողս բարեբարութեան ձեւը։ Թէպէտեւ մեք գեւաւորութեան աշակերտք չկարողացաք այժմ ընել միանգամայն, սիրտք մեր զգան գերախոսի ձեւը, և ներկեցէք ինձ եթէ ըստ արժանի բաւականին ոչ կարացի խօսիլ, մեծ է այս պարգև առ մեզ քան զոսկի և ազամանդ և մեծ երախտագիտութեան պարտական զմեզ կացուցանէ, մանաւանդ առ ձեզ ո՞վ արժանաւորք պատուոյ Քորք հարազատք, հաստատողք ուսումնարանին Սարիամ և Թագուհի, դուք ազգասէրք որպէս Եւստի և Յոլմեի, և բարեխորտք որպէս Հեղինէ Հայոց թագուհին, Քանզի նա հարստութեամբ իւրով վերաւարդէ փրկեաց ի սովոր, և դուք զմեզ ի տգիտութենէ, որ է սով մտաց։ Եւստի, շատ են շնորհք ձեր ազգաշէն, բայց այս պանծալի գործ հաստատութեան ուսումնարանի, որպէս աղբիւր շարունակ բղկնելով վասն մանկանց զգիտութիւն և զբաղմունքով յայտնեցէ միշտ զառաւորութիւն բարեխորտութեան սրտի ձեւը իբրեւ զանի աղբիւր միշտ գուրդէ։ Եւստի մեծ Ղեքսանդր առաւել պարտական զինքն համարէր ուսումնաստան քան հօր իւրում ստեղծ, թէ հայր իմ ետ ինձ կեալ իսկ նա ետ ինձ բարուք կեալ, ապա և մի քան բարարուհի մարք և առաւել քան զմայր, ապա և մեք զնոյն բան ասելով մատուցանեմք ձեզ երախտագիտ հոգւով զայնքան շնորհակալութիւն որքան ծաղկունք են ի դաշտի, որքան տերեւ ի վերայ ծառոց և կաթիլք ցօղոյ ի գիշերին, և թէ պահասեցի ի լերինս Հայոց վեճմի, քար մի վասն քանդակելու ի նմա զպատուական աւանդ և գործ երախտագիտութեան մերոյ, երգնում յալեորեայն Եւստի ևս ինքն արկանել առաջի ձեւը զսիրտ իմ և զգլուխ առ ի քանդակել։ Եւստի ևս հաւ արձանագիրս այս ոսկեփայլ Սանուկ և Յարութիւնեան մշտնջենաւոր յիշատակ շքեղապատիւ աղայից առն երկրագուշիկ և եղբոր հարազատաց խորաբոյն տալաւորեալ է ի մեզ, միշտ անմատոյց ապերախտ մոռացութեան։ Եւստի բարեբաւոր զարգացումն սորա զինի սակաւ ժամանակի ի լուսնի

Նմանապէս ի պատիւ հանդիսին ժողովեալ զինուորական գունդը Խառմէն դարձող զօրքերէն էին։ Եւստի 11ին արուեստից տեսարանը ու ճարտարութեան հանդէսը, որ պարանից գետնայարկ սրահին մէջ զետեղուած էր, պտղտեղու գնաց։ Եւստի 11ին արուեստից տեսարանը ու ճարտարութեան հանդէսը չկրցաւ ընդունիլ։

Ֆրանսիայի լրագիրը մայիսի 5ին գրուած, կը հաստատէ թէ Կոստանդնուպոլսէն առերէյ յետագայ լուրերը, Երթարութեան բարձրագոյն ատենին անգամներէն մէկը որ Վառնա իրկուած էր երկտասարդ աղբիւր սպանչին վրայօք քննութիւններ ընելու համար իր պաշտօնէն դարձաւ։ Իր առած տեղեկութիւնները ու գաղափարներն ամեն թղթերը բարձրագոյն ատենին հաղորդեց, որնոր մասնաւորապէս այս բանին զբաղեալ է։

Երթարութեան զանգակի մը առթիւ պատահած բոլոր կեղծեալները թեանց վրայ խոստովանեց, և թէ այն խօսքը, թէ այս բանը անպէս ծանր եղած էր որ անգղիացի հեծելազօրք պարտաւորէր էր ժողովուրդին դէմ զինուոր բուրձով անհիմն են։ Երթարութեան ամենին բան մը չէ պատահէր և ոչ իսկ ամենափոքր անկարգութիւն մը։ Նմանապէս Սանիսայի համար խօստած անկարգութիւնները անոր նման են։ Օրինակ ընդհանուր կատարել Սիւլիման փաշան տեղութեան գրած է թէ իսկոյն երբոր այս անգամ լսեց ինքը անձամբ Սանիսա գնաց և թէ հոն տեղ աղէկ մը տեղեկացած է որ այս զորքները բուրձով առնու են։ Իսկ Կարելէն սիրել իրաւ է, անկարգութիւններ պատահեցան հոն բայց գեւաբուն պատճառը չկարգուիր։ Տէրութիւնը իսկոյն զօրք ու սաստիկ հրամաններ իրեց յանցաւորաց պատժաւ լուսն համար։

Սարաշա Նամակները հոն պատահած ցաւալի անկարգութեանց վրայք կը խօսին, սակայն ինձի ստուգելին թէ գեւա տեղութիւնը լուր մը չունկաւ։ Եւստի զորքուած Նամակները կըրտուգեն թէ Նիգիլի ծառայութեան մէջ եղող Իտալացի մը, գաղտնի մէջ սաստիկ խօսելով ժողովուրդին մէկ մասը իրեն դէմ էր, և թէ թշուաճական կախ մը պատահելով խռովացին զո՞հ եղած է անոր։

Կրամանդանի (պանդա) հաստատուելուն ջանքը միշտ կը շարունակուի, առաջարկեալ ստուերաքիչները խիստ շատ են, բայց մինչև այս օրս մէկը ընդունելութեան արժանի չէ, այս կերպով օրէ օր վաճառականութեան վիճակը կը

ստեղծարանի, որպէս աղբիւր շարունակ բղկնելով վասն մանկանց զգիտութիւն և զբաղմունքով յայտնեցէ միշտ զառաւորութիւն բարեխորտութեան սրտի ձեւը իբրեւ զանի աղբիւր միշտ գուրդէ։ Եւստի մեծ Ղեքսանդր առաւել պարտական զինքն համարէր ուսումնաստան քան հօր իւրում ստեղծ, թէ հայր իմ ետ ինձ կեալ իսկ նա ետ ինձ բարուք կեալ, ապա և մի քան բարարուհի մարք և առաւել քան զմայր, ապա և մեք զնոյն բան ասելով մատուցանեմք ձեզ երախտագիտ հոգւով զայնքան շնորհակալութիւն որքան ծաղկունք են ի դաշտի, որքան տերեւ ի վերայ ծառոց և կաթիլք ցօղոյ ի գիշերին, և թէ պահասեցի ի լերինս Հայոց վեճմի, քար մի վասն քանդակելու ի նմա զպատուական աւանդ և գործ երախտագիտութեան մերոյ, երգնում յալեորեայն Եւստի ևս ինքն արկանել առաջի ձեւը զսիրտ իմ և զգլուխ առ ի քանդակել։ Եւստի ևս հաւ արձանագիրս այս ոսկեփայլ Սանուկ և Յարութիւնեան մշտնջենաւոր յիշատակ շքեղապատիւ աղայից առն երկրագուշիկ և եղբոր հարազատաց խորաբոյն տալաւորեալ է ի մեզ, միշտ անմատոյց ապերախտ մոռացութեան։ Եւստի բարեբաւոր զարգացումն սորա զինի սակաւ ժամանակի ի լուսնի

Եւստի ևս հաւ արձանագիրս այս ոսկեփայլ Սանուկ և Յարութիւնեան մշտնջենաւոր յիշատակ շքեղապատիւ աղայից առն երկրագուշիկ և եղբոր հարազատաց խորաբոյն տալաւորեալ է ի մեզ, միշտ անմատոյց ապերախտ մոռացութեան։ Եւստի բարեբաւոր զարգացումն սորա զինի սակաւ ժամանակի ի լուսնի

լուսնայ։ Վաճառաց գիները զգալի կերպով նուազած են։ Շատ շահախնդիրներ ու շատ աւբանակին հետ առուստուր ընդունիլ սրտք կըրնայ թէ ձեռքերնին շատ վաճառք ունին մեծամեծ կորուստներ կընեն։ Սէկ քանիները առաջուց այնպէս մեծ շահ ըրած էին որ կրնան այս փաստները կրել, ուրիշները չէին կրնար և կործանելու վիճակը պիտի հասնին։ Բայց ընդհանրապէս առեւտրոյ վիճակը լուսն է։ Ստոր ստանկերուն արժէքը շատ իջաւ, ու տեղութեան թղթաւորամի ալ դարձեալ սկսաւ անցնիլ, որ փոքր առուստուրի ու հասարակութեան մէջ մերժուած են օտար ստակ ընդունիլը, և թէ երկար ժամանակէ ի վեր կրկնուէին դայն, ու միայն թղթադրամ կուզեն հիմա։

Պերլինի մէջ մեռնող մարեշալ Փասկուիչ իշխանին այրին մահուան լուրը առնելէն ետեւ վեհափառ թագաւորը պատուիրեց Շէկեղըն դապետ իր բաղնիքին որ հոս եկող ընտանեաց անդամներուն իր յարգանքը ու վրաստանութիւնը յայտնէ և հանգուցեալ իշխանուհւոյն մարմնոյն փոխադրութեան վրայք ընտանեաց զիտաւալութեանը տեղեկանայ։ Սարաշալի իշխանուհին Սարեշալ Փասկուիչին այրին մայրի մի մեռաւ, իր երկունք մահուանէն ետեւ վեց ամիս ապրելով։ Եւստի շատ անգամայն իշխանուհին Պերլինի մէջ երկար բնակութիւն ըրած էր, մայրաքաղաքին բժշկաց խորհուրդ հարցնելու ու անոց պարմանացը համեմատ վարուելու։ Վաճառական իշխանուհւոյն որդին թէօտօր Փասկուիչ Նիքիլի կոմս և Վարապիտայի իշխանը երէկ հոս հասաւ։

Խառմէն եկած վերջին Նամակները կրէ Կոստանդնուպոլսի օրադիրը մայիսի 24ին հրատարակուած 17էն են։ Իրաւական զօրքը՝ մանաւանդ գաղղիացիք, կը փութան ճամբայ ելլելու իրենց քաղցր հայրենիքը երթալու, և այս բանին համար շատ կաճապարեն։

Նիգիլիք 46 վաշտ (պաթալիօն) զօրք ունէին իւրում, 21 վաշտ արդէն ետ դարձած են։ Եւստի իրենց կողմէն և Նիգիլիքը երթալու զօրաց գնդերը (արա) մայիս 15-16ին նաւը մտան իրենց սահմանաւոր տեղերը երթալու։ Նիգիլիքը Մարթա գաղղիները, 11 ձիաւոր զօրաց գնդեր ալ ի թեգանթի կազմածոց մէկ մասը։

Չորս անգղիացի զօրաց բաժին (իւսպուր) ըզբաղած են Սուսայ գնդակներուն տեղափոխութեանը, իւրաքանչիւր զինուոր օրը 3 գնդակ մինչև Պալաթուայի երկաթուղին կրտսերին ուսկէ մինչև վար կը դրեն։ անկէ նաւ կը դնեն որնոր խրճի (սաֆրայի) տեղ կըրնեն։ Եւստի ճամբով Քարապէլ ընդէն կը իրեն նաւ կը դնեն Սուսայ թեգանթիները։

Կրտսի թէ Սուսայ կառավարութիւնը կուզէ ծախու առնուլ յիշեալ երկաթուղին Խառմէն մէկ կողմը շարունակելու և հաստատուելու հա-

բերցէ զվեր ցանկութիւն, տեսնիք յայնժամ եթէ քանիք քաղցր է ընել մայր ուսմանց այս քանեաց որդւոց, և այսու գերապանծ ճանապարհաւ փառս ժառանգել ի հայրենեաց։

Կապար Կարապանեան։ Միւս աւաղ... Կարեմ և ես այժմ, ո՞վ տիկնայք, առանց խօսելու հանդուրժել, չկարեմք քանզի ցանկամբ քաղցր է ինձ նուիրել զանձն իմ թէնաւայ, որ ոչ միայն ուսուցանէ աղբիւրք զկար, այլև յորդորէ գտնել զուսումն գիտութեւ։ Եւստի, այնպիսի սխալ և անարժան դատողութիւն որ ոչ հարկաւոր համարի աղբիւրք ուսումն գիտութեան, այնպիսի տգէտ և մթին ժամանակի անձուկն կարծիք ի բաց յինէն ի բաց։

Հեղեց ասէ Հայրեն ամենակալ, հեղեց ի հոգւոյ իմէ և մարգարէաւորն ուստիք ձեր և գտնեք ձեր։ Երկինք զայս վաճառքն և միայն վրայն ինձ զի առաւել գեղեցիկ և մշտնջենաւոր զարդն աղբիւրք, ուսումն է թէ վասն կրօնի և թէ վասն կենցաղավարութեան։ Եւստի հասկացաւ զայս բան թագուհին Սարայ, որ յայնքան հեռուստ գնաց լսել զմաստութիւն Սոլմանի։ Կոստանդնուս տամ երկինք և բաղբին իմոյ, մանաւանդ և ազգային առաքինութեան ձեռում որ հաստատեաց վասն մանկանց և աղբիւրք զայս

մար, որ դեռ որոշուած չէ և չգիտցուիր թէ ըստից լինի իրար պիտի յաջողի :

Ստորի տարբերուն վրայ քանի մը տեղի (սրբան) դիպուածներ պատահեցան դաշնակցաց բանակներուն մէջ, թէպէտ տարբեր աւելի շատն են, բայց թղթակիցիս կողմէ որ տեղը բնակին իզուր, և կը հաստատուի թէ Ռուսը այնպէս խտրու կը վարուին թաթարներուն հետ, որ շատ դաշնակցաց կը ներկայանան, որոնք առանց խորութեան, իրենց նաւերովը ձրիապէս տեղափոխութիւն ընել կուտան Տաճկաստան երթալ Տոպուս ընակելու :

Ռուսը շատ կը սիրեն գաղղիացի կառաւորները, և կը յորդորեն դանոն որ երթան Սիմֆերոպոլ գուտնական խաղեր ձեռքներու, աղէկ վարձք խոտանալով իրենց : Բայց այս արուեստագէտները երբեք զաղբած չեն իրենց ժամանակը շահաւոր կերպով գործածելու : Ստիպուած ըլլալով թաթարական խաղերին դաղբեցնելու Քաթիէ, նոյն տեղը պարպուելուն որ ամեն բան տակնուվրայ ըրաւ, շատ սրճանոցներու մեծերուն հետ պայմանագրեցին աղէկ վարձքով :

Պաքիէն լրագրին մէջ կը լրագրուի 14 մայիսի Պատարապիտ սահմանագրութեան վրայով : Կալաթէն կը գրեն մեզ 10ին որ նոյն օրը առաջին նիստը եղաւ և գուցէ մէկ անգամեան համար, և Երուսաղիմ պաշտօնակարաց Պատարապիտ կողմէն սկսեալ սահմանը որոշելու համար :

Վաւերական տեղեկութիւններուն նայելով՝ Մոլտավիոյ արուած երկրին մէջ 250 գեղ կայ ուր կը բնակին Վերմանիոյ գաղթականները : Եւ հաւատիկ անունները և տիտղոսները գործակալաց՝ իրենց հասած օրուան կարգաւ : Եւստրիպէն ապրիլի վերջեր՝ գնդապետ սեպուհը Մ. Քաթիէ քաղաքիցը գնդապետ պաշտօնակարաց կոմսը Վ. իմֆէն : Եւ գնդակէն 3 մայիսի գնդապետը Սիմֆէն : Գաղղիայէն 4 մայիսի գնդապետը Պրոսոն : Տաճկաստանէն Տերփիշփաշան, օգնականը Մախիւս փաշան : Ռուսիայէն 5 մայիսի, Սոնգոն զորապետի տեղակալը՝ Սիւրաբիլի սեպուհ նախագահ Կապուտուր Ռուսաց Կալաթէ, մօտիւ Հանրի Քոլա :

Արեւելե կողմէն 16 մայիսի : Վերական տեղը (քովսան) երեւոյցն էր վերջիվերջոյ մաքրութան մէջ, նոյն կողմէն եկածներուն համար Յունաստան 14 օր դուր շուրջին կը լրայ : Կը լրայ ցուէր որ իզմիր և Կոստանդնուպոլիս ալ աս կարգին մէջ գրուին, ըստորում աս երկու նաւահանգիստը յաճախ հաղորդակցութիւն ունին Վերիսի հետ : Բայց հեղինակաց փառաբանութեան մէկ հրամանագիրը Սիւրա հրատարակուած մայիս 12ին առողջութեան կառավարչաց իշխանութիւն կուտայ աղտոթող տարու թաւրքատանի նաւահանգիստներէն եկող նաւերը մաքրութաւորուն : այլ աւանդ զի դեռ ևս ոչ է գրուեալ զիտարեալ ցմ իւր և զօրութիւն վան վայելուց : գարգացման : Արքան սիրելի է մեզ ուսումն, այնքան ևս ցանկալի է հաստատուն տեղութիւն սորա, հաւատարմը անշուշտ զի որ պէս Սողոմ սակ թէ զամենայն գործ պատկէ փախ ճան իւր, այսպէս առաքինի խոհականութիւն ձեր գորգացումն տացէ այս հաստատութեան : Եւ մեք ոչինչ աւելի մատուցանմք ձեզ այժմ քան զմեր գոհութիւն, քանզի առաքինութիւնն յինքենէն ընդունի զվարձ իւր : Եւ լիով երկինք, զոր կարողես յաջողիլ զճանաչողութիւն առաքինեաց և արդիւնս փոխարինել արժանի վաստակոց նոցա :

Գու տէր Յիսուս, որ սիրես զմանկունս և լսես աղաչանաց նոցա, հոյեաց մարդատէր աշօր ուսումնարանի մեր, օրհնեալ զհաստատուողս սորա զամենեւին և պարգեւեալ մեզ շնորհ խնամութեան, և յառաջագէտ գորգացումն ի գիտութեան ի փառս երկինք և ի պարծանս Վրդիս : Տիկն Եւթար Վասպուրեան :

Եւ աղին այցելութիւն բարեբարոհեաց մերոց արժանապատիւ տիկնաց Սարիամայ Յ. Եարութիւնեան և Երիւրդ Թագուհայ Սաւուհեան, հաստատողաց Սանուկ և Յարութիւնեան ուսումնարանին :

քուր անցադրով : Արիստէն եկածներուն ալ 5 օրուան լիցցուցին իրենց մաքրարանի համար :

Տրամադրութե արդարեւ այնպիսի բարեխիտ և ազգատէր անձանց կորուստը, որ յօգուտ և ի շինութիւն ընկերին նա իրուած, ամենին ի իրենց անձնական օգուտին չեն ծառայեր, այլ Ստուծոյ փառացը համար կաշխատին : մանաւանդ երբոր քահանայական սրբազան աստիճանին պատիւն ալ լաւ ճանչցած՝ Վրիստոսի Տեառն մերոյ պատուական արեամբը գնեալ ժողովոց հայր կը կոչուին, որքերուն և որքեարիննուն խնամածու, ազգատառեր և տառապեալներուն մխիթարիչ :

Եւստրիպի բարեխիտ և ընտիր անձ մըն էր գերաբարցող տէր Վասպուր՝ առաքելեցի պատուունեցող, խոհական քահանայն քաղաքիս սուրբ Ստեփաննոս եկեղեցւոյ : որ մայիս 29ին երեք շաբթի առտուան գէմ՝ բորի հաւատով և կաւ տարեալ ջերմեռանդութեամբ, իր քրիստոնէական պարտաւորութիւնները կատարելէն ետե խաղաղութեամբ և անդորրութեամբ հանգեալ ի Վրիստոս գրեթէ 63 տարուան, ու մեծ սուգի մէջ թողուց բոլոր հայկազուն բարեպաշտ ժողովուրդը, իր բազմաթիւ հոգեծին որդիքը, և մանաւանդ իր յարգոյ զուսկուները :

Ռուսա որեալ հոգի բարեխիտ քահանայն՝ ժամանակէ մը ի վեր հիւանդութիւն կը կրէր : քանի մը անգամ մխիթարեց Ստուած իր սիրելի հոգեւոր զուսկուները, որ առողջանալով և առեն տունն եկեղեցի գալով՝ խուռն բազմութեամբ խոտովանութեան սուրբ տունը ներկայացողները անոր կը զիմէին, և թէպէտ շատ տկարացած և գրեթէ քահանայական սուրբ պաշտօններէն ախտաց քաշուած էր տկարութեւ պատճառաւ, բայց սիրով և յօժարութեամբ խոտովանութիւն կը ընէր, և հայրաբաւ հոգեւորապէս կը մխիթարէր զամենքը :

Ստեփաննոս հանգուցելէն քաղաք առաքինութիւնները և խաղաղութե հեղաշարքի բարբ անջնջելի սիրտի մնայ ի վերջու յարգոյ ուսումնասիր երեւելեաց և բոլոր հասարակութեան երախտագէտ որտին մէջ, և միշտ օրհնութեամբ և շնորհակալութեամբ սիրտի յիշատակին այսպիսի անկեղծ և անշահախնդ իր՝ հոգեւոր փրկութեւ հոգտանող պատուական քահանայն : Եւստր Կէս օրուան գէմ՝ յուղորկաւորութեան սգալի հանգեւոր փառաւորութեամբ կատարուեցաւ :

ՆՈՒՆԳ

Յորժամ նոր հալին ձիւնը լճարտոտայ, Եւ լի Կիրատէս վէտ վէտ ընթանայ, Երբ կանաչանան Հայկեան դաշտոտայ Եւ կաղայտն երկինք անամոյ շողջայ :

Յորժամ ան սարեկ և սոխակ զուարթ Որպէս աղբունն զգարուն զվարդ, Եւստր մեք ուրախ դուքմը նուագաւ, Գարուստ ձեր այսրէն եղիցի բարեաւ :

Ո՛վ երջանիկ քորք բարիք, դուք մեզ երկին էք պարգեւ, Մեզ սիրելի քան գարուն է ձեր կենաց քաղցր արեւ :

Օրհնեալ դուք որ գուք յայս նոր տաղաւար, Խրախոյս յաւելուլ ի շնորհ բարեբար, Ի ձէնջ ընկալաք զուսումն և վարժեար, Ձեօք փարտաւեցի մտոց մեր խաւար :

Ո՛վ Քորք վեհազունք ահա ձեր մատանց, Ձեր ձեռաց է գործարար տաճար ուսմանց, Ձեռն բարեբար, սիրտ առաքինի, Եւստր արժանաւոր պարգեւ է երկին :

Ո՛վ երջանիկ քորք բարիք, դուք մեզ երկին էք պարգեւ, Մեզ սիրելի քան գարուն է ձեր կենաց քաղցր արեւ :

— Վ ինննայու մեծապատիւ Սարգսն ան Յակոբ տղան Օմիւնայի, որ շատ ժամանակէ ի վեր Եւստրիոյ մայրաքաղաքը կը բնակէր և ի խոր ծերութիւն հասած էր, անցեալները ցաւալի դիպուածէ մը հիւանդանալով իր մահկանացուն թաղքը կը քեց : Յարգոյ բարեյիշատակ հանգուցեալ՝ ազգասիրական բարեօր իր հայրենիքը Օմիւնիա ճոխացուց, ինչպէս 1845 տարուան սոսկալի հրդեհէն առաջ՝ ինքը իր ծախիւքը հիմնած էր առաջին անգամ քաղաքիս Սարգսեան դպրատունը՝ աղջկանց համար և շատ տարիներ անոր պէտք եղած ծախուցը յօժարամիտ նպատեց : և բոլոր հասարակութեան տեղոյս յաւերժական շնորհակալութիւնը և երախտագիտութիւնը իրեն գրաւեց : Եւստ անգամ ալ հաղար արձաթ ֆիւրին կտակաւ թողուց կէսը քաղաքիս սուրբ Ստեփաննոս եկեղեցւոյ և կէսը հիւանդանոցին : Օտար երկիր բնակող և վաճառականութեան մէջ յառաջ գացող հայկազն վեհանձնութեան ազգասիրական օրինակ մը տալով, որուն յաւիտեական հանգստեանը համար անցած կիրակի օր մայիս 27ին՝ յատկապէս պաշտօն և սուրբ պատարագ մատուցաւ, հիւանդանոցը նը Լուսաւորչի եկեղեցւոյն մէջ :

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ, 22 ՄԱՅԻՍԻ

Երեկ երեքշաբթի դէպ ի ժամը ինը անցած՝ բազմաթիւ թնդանթներ ցամաքէն և նաւահանգիստը գտնուած պատերազմական նաւերէն՝ արձակեցին հետեւեալ աւուր Պարամի տօնը ի մացնելու : Բոլոր նաւերը դրօշակներով զարդարուեցան և երեք օր այնպէս սիրտի կենան :

Եւստր Պարամի մեծահանգէս տօնը՝ սովորական մեծ շքով կատարուեցաւ : Բոլոր պաշտօնատար և բարձրապատիւ անձինք, կարգացողներուն զլխաւորները Բարձրագոյն Գրան գործակալները, բանակին և ծովային բարձրաստիճան սպայք իրենց փառաւոր հանդիսական ըզգեստներով՝ թօփաբուրի արքունական պալատը հաւաքուեցան : ուսկէ վեհափառ Խննա կալ Պապիւսմայունի կայսերական դռնէն ելաւ Սուլթան Մեհմէտի միկիթը երթալու : Եւ քունական ուղեկիցները՝ երկու կարգ երեւելի զօրքերուն մէջէն անցնելով, որոնք շքեղ հագուած էին, որովհետեւ հիմա բազմաթիւ զինուորներ կան ի Կոստանդնուպոլիս գրեթէ 40 հազար հոգի, ինչպէս կըստուգեն : Եւ թիւ անձինք ժողովուած էին ուղեկցութեան անցնելու տեղանքը, այս հաշակաւոր տեսարանը զննելու : որոց մէջ դաշնակցաց բանակներէն շատ զօրքեր, զօրապետներ և ճամբորդներ կային : Կայսերական ուղեկիցները՝ միւսնոյն կարգաւ և ճանապարհաւ միկիթէն թօփաբուրի պալատը դարձան : Վեհափառ Խննա կալ ուսկէց որ անցաւ, ամեն տեղ խորին յարգանաց ջերմեւորեցաւ :

Ինչպէս վարժատուն ի քօ նոր հանգէս, Եւստր քեզ փառաց է նոր ապարէս, Հաստատողք քովին ուշախ դան առ քեզ : Սարիամթագուհի քորք խոնարհ և հեղ :

Օ՛ն իմ դասակիցք, օրհնեալ ի բերան, Ստիք, նուիրեմք շնորհ գոհութեան, Մեր արժանապատիւ Սեկենատ տիկնայ Յանգիման առնմը նշան երախտեաց :

Ո՛վ երջանիկ քորք բարիք, դուք մեզ երկին էք պարգեւ, Մեզ սիրելի քան գարուն է ձեր կենաց քաղցր արեւ :

Օ՛ննչ վեհանձնութեան ձերմարմանի, Օ՛ննչ ձեզ ի մանկանց իցէ հաճելի, Շուշան, մանուշակ նոր տեսեալ արփի Օ՛ննուս ձեր խնկէն ի Բուրլա սրտի :

Ո՛վ ամենազօր ձեռն Յիսուսեան, Լուր զոր պաղատին սիրտ մեր և բերան, Ի՛նչ անգին կենաց սոցա հովանի, Կեցցէ Սարիամ, կեցցէ Թագուհի :

Ո՛վ երջանիկ քորք բարիք, դուք մեզ երկին էք պարգեւ, Մեզ սիրելի քան գարուն է ձեր կենաց քաղցր արեւ :

Շուշան Սարգսեան :

